

A close-up photograph of several fountain pen nibs. The nibs are made of polished metal and are arranged in a fan-like pattern, pointing towards the center. They are resting on a light-colored, textured surface, possibly paper or a book cover. The lighting is warm, creating a golden-brown glow. The background is blurred, focusing attention on the sharp points of the nibs.

Quatre fets singulars

EULÀLIA SOLÉ

NARRATIVA

Meteorα

Eulàlia Solé

Quatre fets singulars

Sinopsi, nota biogràfica de l'autora
i fragment de les narracions

Meteorα

© Eulàlia Solé, 2008

© de l'edició, Editorial Meteora, SL
Gran Via de les Corts Catalanes, 794, ent. 1a.

08013 Barcelona

Tel. 93 265 56 54 Fax 93 265 11 16

www.editorialmeteora.cat

contacte@editorialmeteora.com

Quatre fets singulars

SINOPSI

Sota el títol de *Quatre fets singulars* descobrim un conjunt de relats biogràfics on l'escriptora ens narra un seguit de vivències que van transformar en profunditat el curs de la seva vida: les conseqüències acadèmiques de la lectura d'un llibre molt especial, la reconciliació amb l'espècie humana gràcies al gest altruista d'un cambrer d'un restaurant de platja, el perjudici causat involuntàriament amb un article de premsa que la bonhomia reconverteix en una gran amistat o la coneixença d'un personatge públic admirat bo i rebent la sorpresa que l'admiració és mútua.

Històries molt personals que la ploma d'Eulàlia Solé fa que siguin d'interès col·lec-

tiu perquè, un cop llegides, ens poden satisfer, ens poden emocionar i ens hi podem identificar.

• • •

Quatre fets singulars

NOTA BIOGRÀFICA DE L'AUTORA

Eulàlia Solé, nascuda a Barcelona, és sociòloga i escriptora. Ha publicat estudis sobre el món del treball: *Ocio y valores culturales de los trabajadores de la Siemens de Cornellà* (1986), i *Qui són, què fan i què volen els afiliats a CC.OO. del Baix Llobregat* (1993). L'any 1994 va publicar *SEAT (1950-1993)*, història de l'emblemàtica empresa automobilística espanyola, i el 1996 va aparèixer el seu llibre *El peso de la droga*, dissecció de la presència de les drogues a la nostra societat. Darrerament també ha publicat *Seat 600, un coche de leyenda* i *Qué es el Comercio Justo*.

Eulàlia Solé va obtenir el premi d'assaig de la revista *El Ciervo* l'any 2001. A més de col·laborar en revistes especialitzades i d'informació general, escriu articles d'opinió a la premsa diària des de l'any 1985 (*El Periódico de Catalunya*, *Diari de*

Barcelona...). Actualment ho fa de manera habitual a *La Vanguardia*, amb col·laboració setmanal, i a *l'Avui*, quinzenal. El març de 2003 va publicar, també a *Meteora*, *El adió de Ana*, la seva primera novel·la.

• • •

Quatre fets singulars (fragment)

Primer fet

• *Salvador Giner* •

Quan m'aturo a pensar-hi, em sorprèn que a una persona gens extraordinària com sóc jo li hagin passat, a la segona part de la seva vida, quatre fets que considero molt especials. Perquè s'entengui, he de començar pel principi, en el sentit que si jo no hagués tingut entre les mans un llibre determinat, que a més a més no vaig comprar jo sinó el meu marit, res del que narraré a continuació no hauria succeït. Si l'Esteve no hagués triat, entre el munt de volums arrengrats en els prestatges de la llibreria, precisament aquell que havia escrit en Salvador Giner, jo mai no hauria estudiat Sociologia, i res d'això tan singular no s'hauria esdevingut. I ara m'explico.

En aquella època jo era una mare de família convencional. Las meves filles tenien entre 8 i 12 anys, anaven a l'escola a mitja pensió, que se'n deia, i el meu marit tenia un taller mecànic en el qual treballava de dilluns a divendres. Els dissabtes a la nit solíem anar

al cinema o al teatre, i a la sortida ens agradava acostar-nos al *Drugstore* del passeig de Gràcia de Barcelona. Era una cafeteria-llibreria que restava oberta dia i nit, que va tenir molt d'èxit durant uns anys, però que va acabar per desaparèixer. Se m'acut que, en el seu tancament, potser hi va tenir a veure alguna cosa semblant a aquella de què vam ser testimonis l'Esteve i jo poc abans que el local plegués: quan vam dir-li al cambrer que no ens havia portat culleretes per al cafè, se les va treure de la butxaca.

Bé, de costum preniem alguna cosa i tot seguit fèiem una volta entre els llibres. Miràvem, remenàvem i gairebé sempre en compràvem algun. Aquella nit, quan el meu marit se'm va atansar amb un volum no gaire gran a la coberta del qual deia *Sociologia*, una paraula que cap dels dos no havíem sentit anteriorment, li vaig retreure que volgués comprar una obra tan rara i d'un autor desconegut. I en aquest punt, és necessari que puntualitzi. No és que ambdós fóssim uns ignorants absoluts, és que encara vivíem sota el franquisme. Al règim dictatorial, fins i tot a les seves acaballes, no li agradava cap cosa que fes pensar a la gent, de tal manera que la solució adoptada consistia a excloure, tant de l'ensenyament com de l'opinió pública en general, qualsevol

disciplina que pogués despertar el més mínim esperit crític.

Amb les ales tallades pel sistema, la major part de sociòlegs del país havien estudiat a l'estranger i allí exercien la seva professió. A pesar que cap als anys setanta a la privada Universitat de Deusto sí que era possible cursar aquesta carrera, el cert és que, en temps de Franco, aquí resultava tan difícil dedicar-se a la docència en sociologia com realitzar investigacions socials.

En Salvador Giner, doncs, ensenyava a la Universitat de Chicago i residia majorment a Londres quan el seu llibre va ser publicat, el febrer de 1969. Uns anys després es podia trobar a les lleixes del *Drugstore* de Barcelona, i em va arribar a les mans, totalment al marge de les meves preferències, a causa de l'elecció que va fer el meu marit, malgrat que ell mai no va arribar a llegir-lo. Misteris impenetrables. Quant a mi, me'l vaig empassar d'una tirada i, en acabar-lo, vaig tornar a començar pel principi. Mai no m'havia passat amb cap llibre, i mai no m'ha tornat a passar.

L'obra, que segons vaig saber més tard s'havia editat per primera vegada en català l'any 1967, era una introducció a la sociologia que ja havia estat traduïda a diversos idiomes. A mi, la seva lectura em va seduir com una

mena d'encanteri, em va despertar un desig irresistible de saber-ne més, d'obtenir instruments per interpretar millor el món que m'envoltava. I així va ser com, de mare i esposa tradicionals, vaig passar a convertir-me en estudiant de sociologia.

El dictador Franco havia mort el novembre de 1975, però els primers anys postfranquistes no deixaven d'arrossegar moltes mancances de democràcia. Una de les conseqüències era que a Catalunya encara no s'ensenyava sociologia a cap universitat, per tant l'única possibilitat d'aprendre'n era o bé a l'Escola de la Diputació de Barcelona o bé a l'Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona (ICESB), el qual, com el seu nom denota, pertanyia al bisbat. A l'Escola de la Diputació predominaven les concepcions anarquistes, i va acabar tancant cap a l'any 1978, tal vegada perquè no és possible tocar el cel amb les mans ni rutllar enmig del desordre. Pel que fa a l'ICESB, que va continuar funcionant fins el 2000, venia a ser un focus progressista i endreçat, nascut d'unes bases de l'Església més inclinades al marxisme que al franquisme.

D'antuvi em vaig matricular a l'Escola de la Diputació, on un excel·lent professorat universitari impartia amb afany les diverses assignatures, sempre i quan no hi hagués

vaga dels alumnes com a protesta pels innumerables afers polítics i socials que marxaven malament. A meitat de curs me'n vaig anar, cansada de perdre classes per un o altre motiu, i decidida a suplicar al claustre de l'ICESB que m'admetés. Era una pretensió completament irregular, ho sabia, però estava disposada a fer valer les meves ganes d'estudiar i la meva situació.

“No tinc edat per deixar passar cursos” va ser l'eslògan que vaig adoptar.

A la fi, la meva tenacitat, tant com la benevolència de la direcció, van fer que aconseguís aquella anomalia que demanava: la de poder matricular-me a l'Escola Superior de Sociologia a finals del segon trimestre. Els estudis constaven de quatre cursos i, en aprovar-los, s'havia de realitzar una tesina de graduació. S'obtenia així un títol no oficial atorgat pel bisbat de Barcelona. Les classes també estaven impartides per docents universitaris, el quals, amb idèntic entusiasme que els professors de l'Escola de la Diputació, ensenyaven economia, política, història, sociologia, etc. L'explicació d'aquest engrescament didàctic comú a uns i altres s'ha d'atribuir a la satisfacció que els proporcionava ensenyar a un alumnat, de totes les edats i procedències, que anava a classe per aprendre, just i ras. Hi

anava perquè volia saber, no com molts dels alumnes que tenien a la universitat, que s'asseien als pupitres com si complissin una espècie d'obligació.

Bé, l'Escola Superior de Sociologia, ubicada al carrer Enric Granados número 2, compartint recinte amb el Seminari de Barcelona, va estar en actiu fins els anys noranta, època en què va deixar de ser necessària atès que la titulació ja s'impartia en diverses universitats catalanes.

Pel que fa a mi, els quatre cursos a l'ICESB els vaig haver de completar en cinc anys, ja que havia de conciliar tres rols diferents. (És curiós que aquest concepte dels "rols" fos un dels primers apel·latius que em va atraure quan vaig abordar el llibre d'en Salvador Giner.) Com deia, per un cantó tenia cura de la llar i de la família; per altre, des de l'any 1977 treballava a la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC); i per últim, dos vespres a la setmana assistia a les classes de sociologia.

El motiu que decidís cercar una feina remunerada va ser que les meves filles anaven creixent i jo m'estava florint a casa. Vaig tenir la sort de trobar a la UPC un lloc de treball de quatre hores al dia —dos matins i tres tardes—, com a secretària d'un catedràtic. No es

pot dir que al meu marit li fes gràcia cap de les dues novetats. Ni la que treballés, tot i que els diners afegits no ens venien malament, ni la que de sobte em posés a estudiar. Més aviat li va semblar que eren extravagàncies, en especial això d'entusiasmar-me per la sociologia, però s'ho va prendre amb paciència, o més aviat amb resignació, davant de la meva actitud obstinada.

Va ser una època apassionant, aquella d'estudiar a l'ICESB. Anava a les classes del vespre, amb altra gent que també tenia ocupades les hores diürnes. Joves i més grans preniem apunts, fèiem treballs en grup, ens examinàvem, i per xerrar compartíem el gran pati amb arcades enmig del qual s'aixecaven cap al cel unes palmeres gegants. Quan tornava cap a casa, pare i filles ja havien sopat. Llavors sopava jo. Només eren dos dies a la setmana, però a l'Esteve ja li'n semblaven massa, talment com els cinc dies que treballava a la UPC. Però ho suportava. Si hagués pogut preveure l'avenir, s'hauria congratulat d'ambdues circumstàncies.

Després d'aprovar els quatre cursos, vaig emprendre la tesina, una investigació que va acabar sent com una tesi doctoral. Tres anys vaig estar dedicada a reproduir allò que havia succeït a l'Estat espanyol des de la mort de

Francisco Franco, el 20 de novembre de 1975, fins a les primeres eleccions generals, el 15 de juny de 1977. Un any i mig de la Transició que vaig considerar, i considero encara, crucial per determinar com seria el futur del país a termini curt i mitjà. Un catedràtic d'economia i professor de l'ICESB, en Joaquim Novella, me la va dirigir. Jo ja no anava a classe, naturalment, i trobava a faltar aquell ambient captivador de persones interessades pels problemes socials i la seva interpretació. Enyorava les cues davant de la fotocopiadora, les hores de consulta a la biblioteca, silenciosa com totes però amb una llum especial que entrava per les finestres que donaven al pati, atapeïda de llibres i revistes, pou de saviesa.

Ningú no sabia en aquella època, no podia ni imaginar-s'ho, que l'ICESB acabaria desapareixent. Va ser l'any 2001, i pel que sembla, sense pena ni glòria per part del bisbat de Barcelona. Per contra, amb indignació per part de moltes de les persones que durant cinquanta anys hi havien estat implicades. I la veritat és que ningú no sap, a nivell públic, què se n'ha fet de la biblioteca i el seu fons. Els tres toms de la meva tesina hi estaven inclosos, però això és una nimietat. El plany sorgeix quan mig segle de treball fructífer i d'inversió en cultura i pensament s'enfonsen

en el no res. Tan sols polsim humà, deuen pensar des de la cúria.

En el lapse de temps en què vaig dur a terme la tasca de la tesina, entre lectures d'assaigs i anades i vingudes a la hemeroteca de Barcelona, situada a la Casa de l'Ardiaca, em vaig quedar vídua. L'Esteve va morir sobtadament d'un infart, i val a dir que, entrecreuat amb el dolor de la pèrdua, em vaig adonar que mai no havia pres dues decisions tan encertades com la de posar-me a treballar i la de començar a estudiar. La primera contemplada des de la perspectiva econòmica, i la segona perquè res no em consolava més de l'absència del meu marit que capficar-me a escriure el meu estudi.

Gairebé cada dia anava cap al barri de la Catedral, travessava el pati gòtic de l'hemeroteca i pujava les escales cap al saló de lectura, tot escoltant el raig d'un brollador gairebé amagat entre plantes ufanoses. Un moment abans havia hagut de passar per davant de la bústia incrustada en el mur, a tocar de la portalada. És una bústia cèlebre pel simbolisme que se li ha volgut adjudicar. A la part de dalt, s'hi veuen tres ocells, amb les ales esteses i els becs enfocats cap a l'obertura allargada que ha de rebre les cartes, i a baix, a la dreta, hi ha una tortuga. La simbologia oficialment

acceptada considera que les aus representen que la justícia vola molt alt, però que els procediments administratius la fan tan lenta com una tortuga. També existeix una altra interpretació, la que identifica els ocells amb els carters que porten missives d'amor, mentre que la tortuga representa com de lenta es torna per als enamorats l'arribada de les cartes que esperen.

A mi m'agradava més aquesta segona llegenda, potser més coneguda i la que més coincideix amb la cosmovisió popular; amb l'imaginari dels joves i el seu present amatori, amb el dels vells i els seus records de festeig. És clar que això era aplicable llavors, a la dècada dels vuitanta del segle passat; ara és molt diferent. En tot cas, els joves pateixen ansietat quan el telèfon mòbil falla i no arriben les trucades o els missatges, o quan el correu electrònic o el xat s'entrebanquen. Nogensmenys, l'important és que la bústia roman a la Casa de l'Ardiaca, pètria i disposada a admetre qualsevol metàfora que hom li vulgui atorgar...

• • •

Quatre fets singulars és un recull de relats biogràfics on l'escriptora ens narra un seguit de vivències que van transformar el curs de la seva vida: les conseqüències de la lectura d'un llibre, el gest altruista d'un cambrer d'un restaurant de platja, el perjudici involuntari a un tercer per un article de premsa o la coneixença d'un personatge públic admirat.

Quatre fets singulars d'Eulàlia Solé que, un cop llegits, ens poden satisfer, emocionar i, curiosament, ens poden resultar molt propers.

Quatre fets singulars
Eulàlia Solé